

Uit de originele Nota van toelichting bij het Activiteitenbesluit, d.d. 1-1-2008

§ 4.8.3 Bereiden van voedingsmiddelen

Artikel 4.109

Het voorschrift ten aanzien van vethoudend afvalwater is gewijzigd ten opzichte van het voorschrift in de voorgaande 8.40-besluiten. Naast de norm (NEN) waarnaar wordt verwezen voor de vetafscheider is ook de wijze van regulering aangepast.

Het voorschrift is van toepassing op afvalwater van het bereiden van voedingsmiddelen inclusief daarmee samenhangende activiteiten. De voor afvalwater belangrijkste activiteit naast het bereiden van voedingsmiddelen zelf is het afwassen van bestek en kookgerei. Het voorschrift geldt ook indien het afwassen in een andere inrichting plaatsvindt dan het koken (bijvoorbeeld bij een cateringbedrijf).

NEN-EN 1825

In het voorgaande 8.40-besluit werd verwezen naar NEN 7087, uitgave 1990 voor de eisen waar een slibvangput en vetafscheider aan moet voldoen. Deze NEN is op Europees niveau vervangen door NEN-EN 1825-1 en 2. Vanaf juni 2004 mocht de NEN 7087 niet meer toegepast worden als nationale standaard. Slechts op detailniveau stellen deze onderscheidenlijke NEN's verschillende eisen aan de vetafscheider en de slibvangput.

Regulering

In de voorgaande 8.40-besluiten was het plaatsen van een vetafscheider/slibvangput slechts verplicht als het bevoegd gezag had aangetoond dat geloosde afvalwater meer dan 300 milligram per liter aan vet bevatte in enig steekmonster en tevens werd aangetoond dat ten gevolge van die lozing de doelmatige werking van de riolering nadelig werd beïnvloed. Vooral het aantonen door het bevoegd gezag van dit laatste aspect leverde in de praktijk veel problemen.

Rioolverstoppingen door gestold vet is een veel voorkomend verschijnsel, dat aanleiding kan geven tot hinder, overlast en milieuverontreiniging. Door de verstopping wordt het rioolwater niet afgevoerd en kan het riool overlopen. Dat kan leiden tot (riool)water op straat en in extremere gevallen tot rioolwater in de kelder, of andere lager gelegen delen van (particuliere) woningen. Ook kunnen ten gevolge van verstoppingen riooloverstorten ontstaan waardoor ongezuiverd rioolwater op het oppervlaktewater wordt geloosd. Maar zelfs als er nog geen sprake is van verstopping kan gestold vet al de afvoer capaciteit van de riolering nadelig beïnvloeden. Het voorkomen dat vet in het riool geraakt is dus van het grootste belang.

Genoemde verschijnselen kunnen optreden op grote afstand van de locatie waar de lozing, die hiervan de oorzaak is, plaatsvindt. Hierdoor is een directe relatie tussen het effect (vetafzetting/verstopping) en de veroorzaker daarvan moeilijk te leggen is. Daarnaast komt het vaak voor dat verschillende bedrijven op hetzelfde gedeelte van het riool vethoudend afvalwater lozen. Als er dan een verstopping ten gevolge van vet optreedt, is het vrijwel onmogelijk één individuele veroorzaker aan te wijzen, hetgeen noodzakelijk is om handhavend op te treden. Het vet van de verstopping is immers afkomstig van de diverse bedrijven en het is niet achterhaalbaar van welke bedrijf de overmatige hoeveelheid vet afkomstig is waardoor de verstopping is ontstaan.

Met het nieuwe voorschrift is iedere inrichting waar voedingsmiddelen bereid worden en waarbij vethoudend afvalwater vrijkomt in eerste instantie verplicht een vetafscheider gecombineerd met een slibvangput te plaatsen. Het vijfde lid van dit artikel biedt echter de mogelijkheid om daarvan in bepaalde situaties van af te zien met instemming van het bevoegd gezag.

De beperkte omvang van de activiteit vervaardigen en bereiden van voedingsmiddelen binnen de inrichting, of omdat bij de voedselbereiding geen vetten worden gebruikt, kan een reden zijn om geen afscheider te plaatsen. Naarmate er echter meer bedrijven vethoudend afvalwater op hetzelfde gedeelte van het rioolstelsel lozen zal het probleem door vetafzetting in dat riool toenemen en de aanleiding om af te zien van een afscheider reduceren.

De beoordeling is aan het bevoegd gezag. Het is van de wetgever uitdrukkelijk de bedoeling dat van deze mogelijkheid gebruik wordt gemaakt, zodat niet onnodig vetafscidders geplaatst worden. In deze gevallen kan van de ondernemer speciale aandacht gevraagd worden om te voorkomen dat het afvalwater met vet wordt verontreinigd.

Daar waar een vetafscheider vereist is wordt als enige voorwaarde gesteld dat deze goed wordt gedimensioneerd, conform NEN-EN 1825-2, en goed wordt onderhouden. Er bestaat in het veld een sterke wens om een getalsmatige emissiegrenswaarde voor vet in het te lozen afvalwater te stellen. Het idee is dat dit de handhaving van een adequaat beheer, inclusief onderhoud, zou vereenvoudigen. In de praktijk blijkt dit echter niet goed mogelijk, omdat het vetgehalte in het effluent van een vetafscheider in de praktijk sterk blijkt te fluctueren. Zelfs als de vetafscheider of slibvangput goed is gedimensioneerd en recent is schoongemaakt kunnen de vetgehaltenes in twee direct na elkaar genomen monsters sterk van elkaar verschillen, waardoor een steekmonster geen juist beeld geeft. Het nemen van een representatief monster zou echter onevenredige inspanningen vergen. Een belangrijke voorwaarde voor het goed functioneren van een vetafscheider is dat deze goed is gedimensioneerd voor de situatie waar die is geplaatst. De vereiste grootte van een vetafscheider wordt uitgedrukt in de nominale grootte (nominal size: NS). Dit is de maximale afvalwaterstroom die de afscheider ingaat, uitgedrukt in liters per seconde, gecorrigeerd met drie factoren. Met deze factoren wordt gecorrigeerd voor de temperatuur van het afvalwater, de dichtheid van het afgescheiden vet en het gebruik van reinigingsmiddelen. De maximale afvalwaterstroom kan volgens de NEN-EN 1825 op vier verschillende methoden worden bepaald. Hoe de maximale afvalwaterstroom wordt bepaald en welke correctiefactoren worden toegepast is in eerste instantie aan de drijver van de inrichting op grond van NEN-EN. Het bevoegd gezag heeft hier een toetsende taak.

Gebruik en onderhoud

Zoals hiervoor reeds aangegeven is er alle aanleiding om te voorkomen dat vet in het riool geraakt. De aanwezigheid van een goed gedimensioneerde vetafscheider, die bovendien goed wordt onderhouden is geen garantie dat geen overtollig vet wordt geloosd op het openbaar riool. De ondernemer zal de nodige preventieve maatregelen moeten nemen om te voorkomen dat vet in het afvalwater geraakt. Maaltijdrestanten dienen zoveel mogelijk droog van het servies verwijderd te worden alvorens gespoeld wordt. Het gebruik van een voedselrestvermaler in de afvoer is expliciet verboden in het derde lid van dit artikel.

Ook met reinigingsmiddelen dient zorgvuldig omgegaan te worden. Aanhouden van de gebruiksvoorschriften van de fabrikant is hierbij geboden. Overdosering leidt ertoe dat vet emulgeert en als emulsie met het effluent van de vetafscheider in het riool wordt geloosd, waar het, vanwege de andere condities die daar heersen, weer tot stolling komt en vetafzetting veroorzaakt hetgeen weer aanleiding kan geven tot rioolverstopping.

Het regelmatig grondig reinigen van de vetafscheider is zowel van belang voor de duurzaamheid als de prestaties van de vetafscheider. Door (bio)chemische reacties worden vetten omgezet in vetzuren, die agressief zijn ten aanzien van de materialen waar de afscheider van is gemaakt. Dit is natuurlijk afhankelijk van het desbetreffende materiaal, maar vrijwel alle materialen worden in meer of minder mate door deze vetzuren aangetast. Die aantasting kan er aanleiding toe geven dat de afscheider vervangen moet worden met alle kosten voor de ondernemer van dien. Een slecht onderhouden vetafscheider heeft ook tot gevolg dat het vet minder goed wordt afgescheiden, waardoor grotere vetemissies optreden.

Goed onderhoud van de afscheider omvat het tijdig ledigen en reinigen en het zo spoedig mogelijk verhelpen van geconstateerde gebreken.

Het vetopslaggedeelte mag maximaal voor 80% gevuld zijn met vet, hetgeen bij vetafscidders conform de oude NEN 7087 overeenkomt met een vetlaagdikte van 16 centimeter. Vetafscidders die voldoen aan de nieuwe NEN-EN 1825-1 en 2 zijn voorzien van een naamplaatje, dat op een goed zichtbare plaats onlosmakelijk vast zit aan de afscheiders. Hierop zijn een aantal gegevens van de vetafscheider vermeld waaronder de nominale grootte en de grootte van de slibvangruimte van de vetafscheider alsmede de maximale vetlaagdikte.

Daarnaast moet ook de slibvangruimte geleegd worden voordat deze voor meer dan 50% gevuld is met slib.

In de NEN-EN 1825, waarnaar het artikel voor wat betreft gebruik van de afscheider naar verwijst, is bepaald dat de vetafscheider ten minste elke maand en bij voorkeur elke veertien dagen geleegd, gereinigd en met schoon water hervuld dient te worden. Ten aanzien hiervan is in het besluit een afwijking opgenomen. De afwijking houdt in, dat deze hoge frequentie niet hoeft te worden aangehouden en een lagere frequentie mag worden toegepast, mits daarmee de goede werking van de vetafscheider wordt gewaarborgd.

Voor afscheiders die gelet op het overgangsrecht niet behoeven te voldoen aan en te worden gebruikt conform NEN-EN 1825 (de afscheiders die voorafgaand aan de inwerkingtreding van dit besluit zijn geplaatst), is vanzelfsprekend ook de in de NEN-EN 1825 genoemde frequentie van ten minste elke maand en bij voorkeur elke veertien dagen niet van toepassing.

Om de goede werking van een slibvangput en vetafscheider te waarborgen dient bij alle afscheiders naast het zo nodig verwijderen van vet en slib eens per jaar - behalve indien dit naar de mening van het bevoegd gezag niet noodzakelijk is - de afscheider volledig geleegd en gereinigd te worden en onderzocht te worden op aantasting en andere gebreken. Gebleken gebreken dienen zo spoedig mogelijk verholpen te worden.

De lozing

Ook in geval een goed gedimensioneerde vetafscheider met slibvangput is geplaatst, die bovendien goed wordt onderhouden, zal er een zekere hoeveelheid vet geloosd worden. Het heeft daarom de voorkeur dit afvalwater te lozen op het vuilwaterriool. In sommige gevallen zal de inrichting niet aangesloten zijn op het vuilwaterriool, bijvoorbeeld omdat deze is gevestigd in het buitengebied waar geen riolering aanwezig is. In de inrichting zal vrijwel altijd ook huishoudelijk afvalwater ontstaan door de aanwezigheid van toiletten en wasbakjes. Dit afvalwater wordt geloosd onder de voorwaarden van activiteit 'lozen van huishoudelijk afvalwater'. Het tweede lid bepaalt tevens dat het vethoudend afvalwater samen met het huishoudelijk afvalwater wordt geloosd en dat de voorzieningen voor die lozing daarop gedimensioneerd moeten zijn.

Indien op grond van het vijfde lid geen vetafscheider geplaatst hoeft te worden geeft het bevoegd gezag naast de instemming geen afscheider te plaatsen tevens aan waar de lozing dient plaats te vinden. Gezien de aard van de afvalwater zal het vuilwaterriool over het algemeen de meest voor de hand liggende lozingsroute zijn.

Voedselvermaler

In het derde lid van dit artikel is het verbod op het gebruik van voedselrestvermalers opgenomen. Naar aanleiding van het ontwerpbesluit lozing afvalwater huishoudens, waar dit verbod ook is opgenomen, heeft de staatssecretaris van VROM de Tweede Kamer desgevraagd ingelicht waarom dit verbod in stand dient te blijven (kamerstukken 27664, nr. 40 en 42). De belangrijkste argumenten zijn:

Toelaten van lozing op de riolering via de voedselrestvermaler staat haaks op de uitgangspunten van het Nederlandse afval(scheidings)-beleid. Het biedt namelijk de mogelijkheid om vaste afvalstoffen via de «natte route» af te voeren. De Nederlandse regering acht het verlaten van dit uitgangspunt, dat vast en nat afval gescheiden worden afgevoerd en verwerkt, niet in het belang van de afvalverwerking en van het milieu.

Het afvalwatersysteem wordt met de lozing van vermalen voedselresten extra belast. Elke verhoging van de belasting van dit systeem zal leiden tot een verhoging van de emissies vanuit dit systeem zowel via de overstorten als via de effluentlozingen. Dit is vanuit het «stand still» beginsel ongewenst. De huidige wetgeving en uitgangspunten op het gebied van afval(water)verwerking laten geen ruimte voor lozing van vaste afvalstoffen via de natte stroom. Verkoop van de voedselrestvermaler is op zich in Nederland niet verboden. Het beleid vormt als zodanig geen handelsbelemmering in de zin van concurrentievervalsing. Het resultaat van gebruik van de voedselrestvermaler – namelijk vaste afvalstoffen in de natte afvalverwerking – verhoudt zich niet met de uitgangspunten van het afvalbeleid met bewuste scheiding en hergebruik van afvalstromen en verhoudt zich evenmin met het afvalwaterbeleid waarbij onnodige verhoging van de belasting en onnodige verhoging van de emissies

van de afvalwaterketen dient te worden voorkomen. De Regering acht het daarom niet wenselijk om omwille van de verkoop van het product voedselrestvermaler de uitgangspunten van het afvalstoffenbeleid en het afvalwaterbeleid te verlaten.

Overgangsrecht

Het overgangsrecht met betrekking tot dit artikel is opgenomen in artikel 6.36.

Artikel 6.36

In de voorafgaand aan de inwerkingtreding van dit besluit geldende besluiten verwees het voorschrift met betrekking tot vethoudend afvalwater naar NEN 7087. Deze norm is inmiddels vervallen. Dit besluit verwijst naar de Europese norm NEN-EN-1825-1 en 2. De conform NEN 7087 uitgevoerde en gebruikte afscheiders waarborgen eveneens een adequate bescherming van de riolering. In het eerste lid is daarom bepaald, dat voorafgaand aan de inwerkingtreding van dit besluit geplaatste afscheiders die voldoen aan en worden gebruikt conform NEN 7087 niet behoeven te worden vervangen. In de voorafgaand aan de inwerkingtreding van dit besluit geldende besluiten was het plaatsen van een vetafscheider/slibvangput slechts verplicht als het geloosde afvalwater meer dan 300 milligram per liter aan vet bevatte in enig steekmonster en tevens de doelmatige werking van het riool nadelig werd beïnvloed. Op grond van artikel 4.109, vierde lid, is in overleg met het bedrijfsleven de verplichting voor een vetafscheider opgenomen. Op grond van het vijfde lid kan het bevoegd gezag in situaties waarin de doelmatige werking van het stelsel niet in het geding is bij maatwerkvoorschrift bepalen dat van de plaatsing kan worden afgezien. Gelet op regeling in de oude besluiten wordt er van uitgegaan dat in die bestaande situaties waar geen vetafscheider wordt toegepast of waar een afscheider wordt toegepast die niet voldoet aan de NEN-EN-1825-1 en 2 dan wel NEN 7087, het toepassen van een afscheider die wel aan de genoemde normen voldoet met het oog op de doelmatige werking van het riool niet noodzakelijk is. Vandaar dat in het tweede lid is bepaald dat indien op een inrichting voor het tijdstip van inwerkingtreding van dit besluit een besluit als bedoeld in artikel 6.43 van toepassing was en vanuit die inrichting het afvalwater van het vervaardigen of bereiden van voedingsmiddelen werd geloosd zonder behandeling in een vetafscheider en slibvangput die voldoet aan de NEN-EN-1825-1 en 2 dan wel NEN 7087, voor dat lozen een maatwerkvoorschrift als bedoeld in artikel 4.109, vijfde lid, geacht wordt te zijn verleend. Mocht toch blijken dat de doelmatige werking van het rioolstelsel nadeel ondervindt van de vetlozing, dan kan het bevoegd gezag dit maatwerkvoorschrift intrekken, waardoor alsnog plaatsing van een vetafscheider moet plaatsvinden.